אבל זבח לא ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מאי אריא חטאת העוף אפי' חטאת בהמה נמי כיון דקניא ליה לכפרה כדידיה דמיא ת"ש [א]ב' אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשום אחד מכל אלו ואחד לשום דבר כשר שחיטתו פסולה הכא במאי עסקינן [א]דאית ליה שותפות בגוה ת"ש [ג][ב]המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב והכא נמי [ג]דאית ליה שותפות בגוה כתנאי [ג][ד]עובד כוכבים שניסך יינו של ישראל שלא בפני עבודת כוכבים אסרו ר' יהודה בן בתירא ור' יהודה בן בבא מתירין אותו מפני שני דברים אחד שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים ואחד שיכול לומר לו לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי אפי' למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו [ה]ה"מ כותי אבל ישראל [ו]לצעוריה קא מיכוין ת"ש ב' אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשום אחד מכל אלו ואחד לשום דבר כשר שחיטתו פסולה הכא במאי עסקינן [ז]בישראל מומר[ד] ת"ש המטמא והמדמע והמנסך בשוגג פטור במזיד חייב [ח]הכא נמי בישראל מומר אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי התרו בו וקבל עליו התראה מאי אמר ליה [ט]התיר עצמו למיתה קאמרת אין לך מומר גדול מזה: **מתני'** [י]אין שוחטין לא לתוך ימים ולא לתוך נהרות ולא לתוך כלים אבל שוחט הוא לתוך [ה]עוגה של מים [כ]ובספינה על גבי כלים [ל]אין שוחטין לגומא כל עיקר אבל עושה גומא בתוך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה ובשוק לא יעשה כן שלא

יחקה

אבל זבח. דבר הזבוח בסכין דהיינו בהמה דעוף מלוק הוא: **ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מאי איריא.** דתני עוף אפי' בהמה נמי דהא לא פקע שם קדשים מיניה ומיהו איהו מיחייב משום עובד עבודת כוכבים דמ"מ אע"ג דלא מיתסרא מיפלח פלחא: **כיון דקניא ליה לכפרה.** שהרי הבעלים מתכפרים בה: **כדידיה דמיא.** הלכך לא מצי למיתני שום זבח דאילו עולה מכפרת אעשה[ו] וחטאת ואשם על חטאים ושלמים ושאר קדשים קלים דידיה נינהו להכי נקט עוף ובחלי קנה פגום דמיחייב בשחיטת חוץ בההוא פורתא דמיתסר ביה: **אחד לשום אחד מכל אלו.** אפילו בהמה דלאו דידיה אלא דאידך ששחט לשום דבר כשר: **המטמא.** טהרות של חבירו: **והמדמע.** תרומה בחולין של חבירו דמוזיל להו דמיבעי ליה לזבוניהו לכהנים בדמי תרומה דהיינו בזול דלא חזו אלא לכהנים: **והמנסך.** יין של חבירו לעבודת כוכבים: **בשוגג.** שלא ידע שהיא תרומה ולא ידע שהוא נאסר בניסוך זה או כסבור יין שלו הוא: **פטור.** מלשלם. ואע"ג דמזיק בשוגג חייב כדקיימא לן (ב"ק דף כו.) אדם מועד לעולם בין ער ובין ישן בין שוגג ובין מזיד הכא היזק שאינו ניכר הוא ולא שמיה היזק ובמזיד חייב לשלם דקנסוה רבנן ומשום דקם ליה בדרבה מיניה לא מיפטר ואע"ג דחייב מיתה משום עבודת כוכבים ואפילו לא התרו בו דלא מיקטיל קיימא לן (כתובות דף לד:) חייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם הכא חייב אפי' אתרו ביה כדאוקימנא טעמא במסכת גיטין (דף נג:) משעה דאגבהיה ע"מ לאוסרו מיחייב לשלומי ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך: **שניסך.** שכשך ידו לתוכו לעבודת כוכבים: **שלא בפני עבודת כוכבים.** רבותא אשמועינן: **אסרו.** אף בהנאה דאדם אוסר דבר שאינו שלו: **ועוד שיכול לומר לו.** אפילו ניסכו [א]לעבודת כוכבים: **לא כל הימנך כו'.** דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו: **לאונסי.** על כרחי שתאסר: **ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי לך.** הא דרב הונא תוקים כתנאי דהא ר' יהודה בן בבא פליג אבל מילתא דידן לא תוקים כתנאי דאנן אמרינן שפיר אפילו לת"ק דאפילו לדידיה דאדם אוסר ה"מ עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי לחבריה עביד ואין דעתו לעבודת כוכבים: **בישראל מומר[ז].** וה"ה דמצי לאוקמא בדאית ליה שותפות בגוה כדאוקמוה איהו לעיל השתא מיהא כיון דאתינן להכי דעובד כוכבים אוסר מוקמינן לה בגוה[ח] ואליבא דתנא קמא: **התרו בו.** בישראל שלא ישחט לעבודת כוכבים ושחט לאחר שקבל התראה וקודם לכן לא היה בחזקת מומר: **מאי.** מי אסר או לא קבלת התראה שמתרין בו הוי יודע שאתה מוזהר על כך והתורה אמרה שאתה חייב מיתה והוא אומר יודע אני וע"מ כן אני עושה שאמות והכי אמרינן בסנהדרין (דף מא.) מות יומת[ט] עד שיתיר עצמו למיתה: **מתני' לתוך ימים.** דלא לימרו לשרא דימא קא שחיט: **ולא לתוך הכלים.** שלא יאמרו מקבל דם לעבודת כוכבים הוא: **לתוך עוגה של מים.** גומא כמו עוגיות לגפנים דמ"ק (דף ג.) לשון מורי. לישנא אחרינא לתוך העוגל והיא היא: **ובספינה.** יכול לשחוט על גב הכלים והדם שותת לתוך הים שלא ללכלך את הספינה ולא מיחזי כשוחט לתוך ימים: **אבל עושה גומא.** משמע שוחט לתוכה ובגמרא פריך הא אמרת אין שוחטין לגומא. וטעמא דגומא משום שהוא חוק הצדוקים[י] לעבודת כוכבים:

יחקה

כיון דקניא ליה לכפרה כדידיה דמיא. והא דפריך בפרק בתרא דזבחים (דף קיד.) מוקצה ונעבד אינו שלו הוא ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ומוקי לה בקדשים קלים היינו כרב הונא דלעיל דלהני אמוראי דהכא מתוקמא אף בחטאת דכדידיה דמיא:

תא שמע ב' אוחזין בסכין ושוחטין כו'. משמע הכא דרב הונא ועולא דלעיל (דף מ.) אסרי אף להדיוט דהך דשנים אוחזין והיא דר' יהודה בן בתירא ורבנן דבסמוך איירי אף להדיוט ומשמע דלדידהו ניחא והשתא הא דמייתי ראייה בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף נד:) מכלים שהזניח המלך אחז דאמר מר הכנגוס שגזום והקדישו אחרים תחתם הוי אסור אף להדיוט ותימה דהתם לעיל בההוא פירקא (דף נג:) בעי מיניה ר' יוסי בן שאול מרבי כלים שנשתמשו בהן בבית חוניו מהו שישתמשו בהן בבהמ"ק אליבא דמ"ד עבודת כוכבים הוא לא תיבעי לך דהשתא להדיוט אסירי כו' ומסיק לאסורין ודריש ליה מקרא דהכנגוס שגזום ומה ראייה היא התם אסירי אף להדיוט כלים שהזניח אחז והנך דבית חוניו שרו להדיוט למ"ד [ב]לעבודת כוכבים הוא וי"ל דקרא דכל הכלים ודאי איירי לגבוה ומייתי מיניה ראייה לעולא דכיון דאסירי אע"פ שלא עשה בהן אחז שום שנוי אלא שנשתמש בהן לעבודת כוכבים א"כ היכא דעביד מעשה גמור שמתחיל לשחוט הבהמה אית לן למימר דאסור אפילו להדיוט:

ת"ש המטמא והמדמע והמנסך כו'. למ"ד בהניזקין (גיטין דף נג:) מנסך ממש פריך וא"ת ומאי קא משני דאית ליה שותפות בגוה הא אמר התם למ"ד דמנסך ממש לא בעי למימר מערב משום דהיינו מדמע וכיון דאוקמיה דאית ליה שותפות בגוה ולא נאסר חלק חבירו אלא משום שמערב בשלו וא"כ הא אכתי הייני מדמע וי"ל דמכל מקום קמ"ל דאף על גב דחייב מיתה לא אמרינן קם ליה בדרבה מיניה כדאמרינן התם ואי לא תנא מדמע הוה אמינא דבדבר מועט לא מיחייב:

לאו כל הימנך שתאסר ייני לאונסי. תימה דמשמע הכא דר' יהודה בן בתירא שרי לזבוני לכל עובד כוכבים שירצה מטעם דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובמס' ע"ז פ' ר' ישמעאל (דף נט: ושם ד"ה אמר) משמע דלא שרי לזבוני אלא לההוא עובד כוכבים דנסכיה דמינה מייתי ראייה אהא דקאמר התם האי עובד כוכבים דנסכיה לחמריה דישראל אע"ג דאסור בהנאה למשקל דמי מההוא עובד כוכבים דנסכיה שרי דמקלא קלייה וי"ל דהכי מייתי התם כיון דר' יהודה בן בתירא שרי לזבוניה לכל עובד כוכבים שירצה לרבנן נמי דפליגי עליה שרי לזבוניה לההוא עובד כוכבים דנסכיה:

בישראל מומר[ג]. פי' בקונטרס דה"ה דהוה מצי לאוקומי דאית ליה שותפות בגוה כדאוקים לעיל וקשה דא"כ אמאי חזר והקשה קושיות שכבר תירץ אלא נראה דאף על גב דאית ליה שותפות בגוה אכתי איכא למימר לצעוריה קמיכוין:

הכא נמי בישראל מומר. להנך אמוראי הוה מצי למימר בהנזקין (גיטין דף נג:) מנסך היינו שנגע בו:

אין שוחטין [ל]לתוך הגומא. אומר רבינו תם דהיינו גומא נקייה דנראה כמקבל דם לעבודת כוכבים וקשה דאם כן בלא עושה לו מקום חוץ לגומא [ב] איכא תקנה לנקר חצרו ולפיכך טוב ליזהר מלשחוט אפילו לתוך גומא שאינה נקיה:

ובשוק לא יעשה כן. אע"ג דאמר רב (שבת דף סד:) כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור היינו כמו שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם שאם היו רואים אותו עושה כן בצינעא היה שם חשד כמו בשוק אבל כאן הרואה שעושה בביתו אומר לנקר חצרו הוא עושה *ומיהו בירושלמי יש דהך משנה פליג אדרב מההיא ונראה שאין הש"ם שלנו סובר כן מדלא הקשה ממתניתין לרב כמו שהקשה מזוג שבגולה ומשני תנאי היא בפרק במה אשה (שם דף סד:) וכל הנהו דפריך לרב בפ"ק דמסכת ע"ז (דף יב.) מי שנתפזרו לו מעותיו לפני עבודת כוכבים וישב לו קוץ ברגלו ומשני להי קאמר בירושלמי דפליגי אדרב והא דאמר בפרק אע"פ (כתובות דף ס.) ליגור שעלו בו קשקשים בשבת ממעכו ברגלו בצינעא בשבת ואינו חושש בההוא נמי מודה רב דלא שייך שם חשד דהא מדאורייתא שרי למעכו לכתחלה בשבת:

ורבי

מסורת הש"ם

א) לעיל מ., ב) גיטין נב:, ג) ע"ז נט., ד) [בס"א: מומר, וכן להלן], ה) [וכן הגירסא במשנה שבמשניות וכן איתא בהרא"ש אבל בערוך ערך אגן ג' גרים אגן פי' ספל מלשון וישם באגנות וכן גרים הרי"ף והרמב"ם ועי' כסף משנה], ו) [יומא לו.], ז) בס"א: מומר, וכן להלן, ח) בס"א: בגוי, ט) [דברים יח], י) בס"א: המינין, כ) נ"ל לאו לעבודת כוכבים, ל) בס"א: מומר, וכן להלן,

◆

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ובשוק כו' ומיהו בירושלמי. פ"ט דכלאים הלכה א:

◆

מוסף רש"י

ב' אוחזין בסכין. זה בראשו וזה בקתו (לעיל מ.). המטמא. טהרותיו של חברו כגון תרומה (גיטין נב:). והמדמע. תרומה בחולין של חברו ומפסידו שאוסרו לזרים וצריך למוכרו לכהנים בזול (שם). מתירין אותו. בהנאה (ע"ז נט.). לא לתוך ימים. דלא לימרו לשר של ים הוא שוחט (לעיל יג:). ולא לתוך כלים. דלא לימרו הואיל ומקבל את הדם, אורקו לעבודת כוכבים הוא צריך (שם).

עין משפט נר מצוה

קמא א מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל' כא סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ה סעיף ג:

קמב ב מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הלכה ג ג סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' שפה סעיף א:

קמג ג מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ב:

קמד ד מיי' פי"ג מהל' מאכלות אסורות סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכג סעיף א:

קמה ה (מיי' פ"ב מהל' שחיטה) [מיי' פ"ז מהל' חובל ומזיק הל' ו] סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' ד סעיף ד וסי' קמה סעיף א:

קמו ו מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל' כא ופ"ח מהל' ע"ז הל' א ופ"ז מהל' חובל הל' ו סמג שם טוש"ע י"ד שם וטוש"ע ח"מ סי' שפה סעיף ב:

קמז ז ח ט מיי' פ"ז מהל' חובל הל' ו סמג עשין ע טוש"ע שם:

קמח י מיי' פ"ב מהל' שחיטה הל' ה סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' יא סעיף ג:

קמט כ מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ד:

קנ ל מיי' שם הל' ה ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' יב סעיף א:

◆

שיטה מקובצת

א] ועוד שיכול לומר לו אפי' ניסכו בפני עבודת כוכבים: ב] וקשה דא"כ בלא עושה לו מקום חוץ לגומא לנקר חצירו איכא תקנה ולפיכך:

◆

רבינו גרשום

מהו דתימא כיון דקניה ליה כו': ואי אמרת אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי' חטאת בהמה [נמי]. הא לא מצי אסר הכהן שאינו שלו: המטמא והמדמע. כלומר טימא טהרותיו של חבירו מדמע חולין של חבירו עם תרומה שהפסידו ממנו שתרומה אינה ראויה לישראל: והמנסך. כלומר שניסך יינו לעבודת כוכבים אבל ישראל לצעורי קא מיכוון ואין אסור: התרו בו וקבל התראה מהו. כלומר את אמרת דישראל לצעורי קא מיכוון [והיאך הדין אם] התרו בו אל תנסך לעבודת כוכבים שאם אתה עושה כן חייב מיתה אתה: קבל התראה. ואמר אני יודע אעפ"כ אני עושה מהו יכול לאסור אי לא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com